

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

З кожним роком дедалі актуальнішим стає питання видобутку і використання бурштину в Україні, переважно нелегального. Українські компанії, які мають державні ліцензії на видобуток бурштину, щорічно викопують близько 4 тонн янтару. Проте, насправді, цей відсоток значно більший від справжнього видобування бурштину⁷ в Україні. Причиною цього є нелегальне викопування сонячного каменю старателями на заборонених виробництвах, які держава не контролює.

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного янтар та контроль за операціями з ними» янтар віднесений до дорогоцінного каміння органогенного утворення та належить до переліку корисних копалин загальнодержавного значення і використовується як сировина для ювелірних виробів [2].

Найбільша кількість бурштину залягає на північному-заході країни, а саме в Рівненській, Житомирській та Волинській областях, проте незаконний видобуток сонячного каменю набув надзвичайно широкого поширення саме на Рівненщині. Нелегальне видобування бурштину породжує ряд тяжких наслідків.

До екологічних наслідків можна віднести: вирубування дерев та зміна їхньої кореневої системи, руйнування трав'яного покриву і родючого шару ґрунту, порушення цілісності геологічних пластів.

Економічними наслідками є: ненарахування митних зборів, загальнодержавних та місцевих податків і зборів, збитки у лісовому і водному господарстві.

До соціальних наслідків належать: підвищення рівня злочинності в регіоні, зростання травматизму і смертності серед старателів через недодержання правил безпеки, внаслідок конфліктів між старателями та громадянами зросла соціальна напруга [1].

За останні роки сформувалася стійка система покарань правопорушників. Відповідно до статистики за 2016 рік було відкрито 88 проваджень щодо незаконного видобутку бурштину і лише 30 з них направлено до суду.

Кримінальний кодекс України передбачає відповідальність за таке діяння, а саме ч. 2 ст. 240, відповідно до якої недотримання встановлених правил використання надр, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, а також незаконне видобування корисних копалин загальнодержавного значення, караються штрафом або обме-

женням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк. За діяння, які здійснені на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду або вчинені повторно передбачено обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк [2]. Не дивлячись, на існування такої санкції, вона є неефективною та, за своїм змістом, не може увібрати весь обсяг особливостей, пов'язаних із незаконним видобутком сонячного каменю, оскільки, крім грошового покарання, на практиці, в нас залишаються гектари розорених земель, не придатних для подальшого використання. З огляду на це, в нашій державі, існує нагальна, проблема необхідності прийняття нормативноправового акту, який би регулював саме конкретне порушення, з огляду⁷ на його невпинне поширення.

Спроби розроблення такого акту були неодноразово, зокрема: спочатку це був проект закону України «Про бурштин», який не знайшов підтримки у Верховній Раді України, а пізніше — проект закону «Про видобування та реалізацію бурштину», який зараз прийнятий за основу.

Даний Закон пропонує комплексний підхід до вирішення вище перелічених проблем. Автори законопроекту вважають, що головним завданням є правове врегулювання відносин щодо користування надрами з метою видобування бурштину, припинення незаконного видобування бурштину, гарантування безпеки людей, ліквідації організованих злочинних організацій, що покривають незаконне видобування бурштину, його тінювий збут і контрабанду, а також створення сприятливих умов для розвитку в Україні галузі економіки, пов'язаною з видобуванням, реалізацією та обробкою бурштину, залучення у цю галузь інвестицій та нових технологій [3].

Прийняття зазначеного Закону знизить злочинність в поліських районах Житомирської, Волинської та Рівненської областей, сприятиме зменшенню незаконного видобутку бурштину; визначить базу для розвитку в Україні бурштинової галузі; збільшить рівень зайнятості місцевого населення; державний і місцеві бюджети одержать додаткові джерела надходжень.

Таким чином, незаконний видобуток бурштину може призвести до екологічної катастрофи, тому з метою недопущення такого стану держава повинна прикласти усіх зусиль для нормалізації ситуації, і першим кроком до цього є прийняття спеціалізованого акту.

Список використаних джерел

1. Потіха А. Проблема видобутку бурштину [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://molortyvchcny.in.ua/filrs/journal/2016/12.1/5.pdf>.
2. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними : Закон України від 18 листок. 1997 р. № 637 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2444-17>.

3. Кримінальний кодекс України : прийнятий 5 квіт. 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 240.
4. Про видобування та реалізацію бурштину : проект Закону України від 26 груд. 2014 р. .№ 1351 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/1>.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Чумаченко / . Є.